

*Załącznik do uchwały Nr ...
Rady Miejskiej w Suwałkach
z dnia*

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W SUWAŁKACH
NA LATA 2017- 2021**

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE	3
II.	SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	4
2.1.	Dane demograficzne	4
2.2.	Sprawcy przemocy w rodzinie	5
2.3.	Przyczyny przemocy w rodzinie	6
2.4.	Rodzaje przemocy w rodzinie	7
2.5.	Osoby doświadczające przemocy w rodzinie	8
III.	FORMY POMOCY NA RZECZ RODZIN UWIKŁANYCH W PRZEMOC	9
3.1.	Procedura „Niebieskie Karty”	9
3.2.	Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w ramach grup roboczych	10
3.3.	Efekty działań grup roboczych	11
3.4.	Inne formy wsparcia w ramach interwencji kryzysowej	12
3.5.	Pomoc dla sprawców przemocy w rodzinie	14
IV.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE	15
V.	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU	16
5.1.	Adresaci programu	16
5.2.	Cele i kierunki działania programu	17
5.3.	Realizatorzy programu	20
5.4.	Monitoring i ewaluacja	21
5.5.	Matryca wskaźników	21
5.6.	Źródła finansowania programu.....	23
5.7.	Podstawy prawne	24

I. WPROWADZENIE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki społecznej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganiu postaw i zachowań aspołecznych, patologii, w tym przemocy w rodzinie.

Przemoc domowa to działanie lub zaniechanie dokonane przez jednego z członków rodziny z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie, powodując szkody i cierpienie.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany są określone w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany jest art. 207 kodeksu karnego dotyczący fizycznego

lub moralnego znęcania się nad członkiem rodziny przewidujący karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

Perspektywa pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego i jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępienia ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą, oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą.

Zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód jakie poczyniła w ich życiu.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że w przypadku zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie korzystne jest podejmowanie strategii długofalowych, zapewniających harmonijną kontynuację podjętych przedsięwzięć. Program dostosowany jest do potrzeb lokalnych, jest spójny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2016-2021 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Suwałki na lata 2016-2025.

Podstawę do sformułowania celów Programu oraz określenia zadań i sposobów ich realizacji stanowi diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie oparta na danych statystycznych głównie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji i zasobach instytucjonalnych Miasta Suwałki.

II. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W MIEŚCIE SUWAŁKI

2.1. Dane demograficzne

W Mieście Suwałki zamieszkuje 67 309 mieszkańców, z czego 53,1% stanowią kobiety, zaś 46,9% mężczyźni. 65,1% mieszkańców Suwałk jest w wieku produkcyjnym, 18,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,1% w wieku poprodukcyjnym.

Ze świadczeń pomocy społecznej w 2016 r. korzystało 2.207 rodzin liczących 5096 osób, w tym tylko 18 rodzin liczących 72 osoby wymagało pomocy socjalnej spowodowanej przemocą w rodzinie.

Procedurą „Niebieskie Karty” objęto 242 rodziny liczące 868 osób, co stanowi 1,3 % ogółu mieszkańców.

Udział rodzin doświadczających przemocy objętych procedurą „Niebieskie Karty” wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej w Mieście Suwałki za lata 2014 -2016 obrazuje poniższy wykres:

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Suwałkach liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej stale się zmniejsza z 2924 w 2014 r. do 2207 rodzin w 2016 r., co analogicznie przekłada się na liczbę rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, w tym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudnej sytuacji związanej z przemocą z liczby 57 rodzin w 2014 r. do zaledwie 18. rodzin w 2016 r. Pokazuje to, że w tych rodzinach rzadziej występuje trudna sytuacja ekonomiczna.

Z przytoczonych powyżej danych wynika, iż na tle ogólnej liczby mieszkańców – zjawisko przemocy w rodzinie nie stanowi wielkiego problemu społecznego miasta Suwałki. Biorąc jednak pod uwagę fakt, iż przemoc domowa jest nadal procederem marginalizowanym i przemilczanym można uznać, iż dotyka ona rodzin, które nie ujawniają tego problemu.

2.2. Sprawcy przemocy w rodzinie

Statystyki oparte na analizie procedury „Niebieskie Karty” wskazują, że sprawcami przemocy na terenie miasta Suwałki są głównie mężczyźni (96%).

Jest to tendencja spójna z ogólnopolskimi badaniami na temat przedmiotowego zjawiska, które zostały przeprowadzone w 2014 r. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (opublikowane na stronie www.mpips.gov.pl). Przytoczone badania ujawniły, iż sprawcami przemocy w rodzinie na terenie Polski w 92,8% są mężczyźni.

Udział kobiet i mężczyzn w stosowaniu przemocy na terenie Suwałk

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki za lata 2014-2016

Sprawca przemocy w rodzinie charakteryzuje się niskim poczuciem własnej wartości, co powoduje u niego zniekształcenia poznawcze. Nie kontroluje impulsów, stąd jest mało odporny na stres. Nie rozumie uczuć partnera, nie jest więc empatyczny, nie potrafi ocenić sytuacji z punktu widzenia ofiary.

Patologiczne zachowania polegają często na obrażaniu, poniżaniu, kopaniu, biciu, wyzywaniu, szarpaniu, szantażowaniu, rzucaniu przedmiotami, itp.

Jego antyspołeczne zachowania wynikają z braku możliwości współodczuwania z partnerem.

Sprawca przeżywa ciągłe frustracje, ma nikłe możliwości budowania i utrzymania satysfakcjonujących relacji interpersonalnych. Gromadzi więc napięcia i podobnie, jak nie istnieje typowy portret ofiary przemocy, tak też trudno nakreślić portret sprawcy, zarówno jeśli chodzi o wiek, wykształcenie, jak i status społeczny oraz cechy osobowości.

Przemoc w rodzinie wiąże się z szeregiem zachowań, które stwarzają zagrożenie zarówno w wymiarze psychicznym jak i fizycznym.

Niezbędnym zatem jest poprawa jakości działań interwencyjnych i korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc.

2.3. Przyczyny przemocy w rodzinie

Zgromadzony materiał pozwala zaobserwować, że negatywne wzorce, światopogląd, stereotypy powielane przez kolejne pokolenia stanowią podłoże stosowania przemocy wobec najbliższych.

Główne przyczyny przemocy w rodzinie na podstawie realizacji procedury „Niebieskie Karty”

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki na podstawie analizy procedury „Niebieskie Karty” za lata 2014-2016

Alkoholizm, bezrobocie i zaburzenia psychiczne należy traktować jako współistniejące czynniki ryzyka, które tworzą kumulację negatywnych składników wywołując niepożądane zachowania.

Zaobserwujemy niepokojący wzrost od 2014 r. z poziomu 33 % do ponad 60 % w 2015 r., zachowań przemocowych pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, które redukcją zahamowania i wywołują zachowania przestępcze i dewiacje.

Nie mniej ważną przyczyną jest bezrobocie lub niechęć do podejmowania pracy przynajmniej jednego z członków rodziny, którego negatywne skutki odczuło w 2016 r. - 34,92 % rodzin doświadczających przemocy.

Podkreślenia wymaga również fakt, że nie każdy sprawca przemocy pije alkohol i jest bezrobotny. Należy pamiętać, że wbrew stereotypowi sprawca przemocy w rodzinie równie dobrze może być bardzo dobrze wykształconym człowiekiem, posiadającym odpowiedzialne stanowisko i wysoką pozycję w środowisku lokalnym. Bardzo często jest „poważanym obywatelem” danej społeczności, cieszącym się ogólnym szacunkiem i zaufaniem, a jedynie w domu, wobec najbliższych podejmuje zachowania przemocowe.

2.4. Rodzaje przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy domowej może przyjmować następujące **formy**:

- **przemoc fizyczna** polega na używaniu fizycznej siły w celu wymuszenia określonego postępowania (lub ukarania za złamanie reguł ustalonych przez sprawcę), wywołania lęku; odprowadzenia własnych, trudnych emocji (gniew, frustracja, niezadowolenie);
- **przemoc psychiczna** to szereg działań uruchamianych przez sprawcę celowo, nakierowanych na zmianę przekonania, nastawienia czy światopoglądu ofiary, a także zmianę potrzeb, ocen, uczuć, postaw ofiary tak, by osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami sprawcy, pod jego pełną kontrolą;
- **przemoc seksualna** polega na wymuszaniu niechcianych i nieakceptowanych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- **przemoc ekonomiczna** to działania zmierzające do całkowitej finansowej zależności ofiary od sprawcy.

Rodzaje przemocy na podstawie analizy procedury „Niebieskie Karty” za lata 2014-2016

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki za lata 2014 - 2016

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna, warto wskazać, iż w roku 2016 zauważalny jest spadek. Kolejną formą przemocy jest przemoc fizyczna, która w latach 2014 i 2015 dotyczy powyżej 60% przebadanych przypadków, a w 2016 roku obserwujemy spadek do 50%. Kolejne miejsca zajmują inne formy przemocy, tj.: niszczenie/uszkodzenie mienia, zabór/przywłaszczenie mienia, groźby karalne/znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu oraz zażywania środków odurzających, które oscylują na poziomie 43-50%. Przemoc seksualna ujawniana jest bardzo rzadko, natomiast ekonomiczna w statystykach prawie nie występuje. Można przypuszczać, iż głównie, dlatego, że nie ma bezpośredniego zapytania o taką formę przemocy w formularzu „Niebieska Karta” cz. A.

2.5. Osoby doświadczające przemocy w rodzinie

U osób długotrwale doświadczających przemocy dominuje złożony pourazowy zespół stresu. Charakterystyczne też są stany depresyjne.

Ofiary przemocy domowej doświadczają lęku, cierpienia, bezsilności, przygnębienia i rozpacz; doznają ostrych psychofizycznych urazów i podlegają długotrwałemu procesowi niszczącego stresu.

Doświadczanie przemocy niszczy poczucie własnej wartości. Poniżane, wyzywane osoby nabierają przekonania, że słusznie doświadczają przemocy, bo nie zasługują na miłość albo, że to w nich tkwi przyczyna złego traktowania.

Struktura osób doświadczających przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki na podstawie analizy procedury „Niebieskie Karty” za lata 2014-2016

Z analizy powyższych danych wynika, że zdecydowanie częściej narażone na akty przemocy są kobiety oraz kobiety z dziećmi. W 2016 r. zauważa się niepokojący wzrost zachowań przemocowych skierowany do matek z dziećmi, a także wobec samych dzieci. Doświadczanie agresji przez małych dzieci czy też pozostawanie w bliskim związku emocjonalnym z osobą doświadczającą przemocy domowej sprawia, że doświadczają one zarówno krótko jak i długoterminowych negatywnych skutków na tle poznawczym, emocjonalnym czy związanych z ich zachowaniem w przyszłości. Coraz częściej mężczyźni doświadczają przemocy o 6,10 % więcej odnotowanych przypadków w roku 2016 w stosunku do roku ubiegłego.

Osoby doznające przemocy domowej charakteryzuje: niska samoocena, bierność w radzeniu sobie ze stresem, zależność, lęk, obniżony nastrój, izolacja społeczna, dolegliwości psychosomatyczne, a bywa, że – nadużywanie alkoholu i innych używek.

Ofiary przemocy żyją w silnym poczuciu winy, przypisując sobie odpowiedzialność za zdenerwowanie, frustracje itp. zachowania sprawcy. Są przekonane, że to ich działanie powoduje akty przemocy. Czują, że nie mają wpływu na własne życie, nie kontrolują tego, co dzieje się z nimi i wokół nich, stąd też są nieufne wobec otoczenia.

Żyjąc w stanie chronicznego napięcia, lęku i poniżania, osoba doznająca przemocy bardzo długo podejmuje decyzje o poszukiwaniu pomocy dla siebie i dzieci. Zwykle decyduje się na to po ostrej przemocy skierowanej na nią lub na dziecko.

W dzisiejszym społeczeństwie, korzystającym w pełni z cywilizacyjnych osiągnięć, przemoc w rodzinie wciąż występuje i wciąż pozostaje tematem tabu. Ofiary przemocy bez skutecznego sprzeciwu, całymi latami znoszą krzywdzenie, niż ujawniają uwikłanie w destrukcyjną relację ze sprawcą.

Niestety bez wielopłaszczyznowej interwencji nie da się skutecznie przerwać przemocy i naprawić jej bolesnych konsekwencji.

Analizując zjawisko przemocy na terenie miasta trudno określić jej rozmiar w sposób jednoznaczny z uwagi na występujące zjawisko przemocy ukrytej.

III. FORMY POMOCY NA RZECZ RODZIN UWIKŁANYCH W PRZEMOC

Skuteczna walka z problemem przemocy w rodzinie wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych, celowych, specjalistycznych, systematycznych i realizowanych w sposób zaplanowany. Warunkiem koniecznym jest, aby adresatami były wszystkie osoby uwikłane w zjawisko przemocy zarówno ofiary, sprawcy oraz ich świadkowie.

Podstawowym narzędziem pracy z rodziną uwikłaną w przemoc jest procedura „Niebieskie Karty”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych.

3.1. Procedura „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta”

w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Na przestrzeni analizowanych lat systematycznie spada liczba zakładanych „Niebieskich Kart”.

Liczba „Niebieskich Kart” z podziałem na podmioty uprawnione do zakładania na terenie miasta Suwałki w latach 2014-2016

Podmiot uprawniony	Liczba „Niebieskich Kart”, w latach		
	2014	2015	2016
Komenda Miejska Policji	254	246	216
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	16	17	11
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	2	0
Placówki oświatowe	3	3	0
Służba zdrowia	2	1	0
PCPR	-	-	1
GOPS	-	-	1
Łącznie	276	269	229

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki

Procedurę najczęściej wszczyna Policja. W wyniku podejmowanych interwencji domowych. Funkcjonariusze założyli około 93% ogółu wszystkich kart. Najmniej zaangażowana pozostaje służba zdrowia. Dwie procedury w roku 2016 wpłynęły z PCPR w Suwałkach i z gminy Suwałki.

3.2. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w ramach grup roboczych

Do realizacji procedury „Niebieskie Karty” powoływane są grupy robocze, których zadaniem, w szczególności jest opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy i dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Koordinowaniem i integrowaniem działań grup roboczych zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, który tworzą podmioty, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 24 sierpnia 2015 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Struktura rodzin uwikłanych w przemoc w rodzinie, objętych pomocą grup roboczych

Struktura rodzin objętych pomocą grup roboczych		Dane liczbowe w latach		
		2014	2015	2016
Liczba rodzin		319	299	242
Liczba osób w rodzinie w tym:		1047	1125	868
Kobiety	ogółem	363	379	296
	w tym niepełnosprawne	41	35	34
	w tym starsze	6	24	43
Mężczyźni	ogółem	358	388	308
	w tym niepełnosprawni	37	39	28
	w tym starsi	10	24	33

Dzieci	ogółem	326	358	264
	w tym niepełnosprawne	17	12	5

Źródło: Dane MOPR w Suwałkach. Sprawozdanie z Centralnej Aplikacji Statystycznej za lata 2014-2016

Jak wynika z powyżej przedstawionych danych analogicznie do mniejszej liczby utworzonych i realizowanych na przełomie danego roku grup roboczych spada odsetek osób objętych ich wsparciem o 17, 09 % w roku 2016 w stosunku do 2014 r. Z analizy rodzin objętych diagnozą można stwierdzić, iż każdego roku zwiększa się liczba osób starszych po 60 r. ż. (zarówno kobiet i mężczyzn) uwikłanych w problemy przemocy.

Liczba osób pozostających w zainteresowaniu grup roboczych w naszym mieście stanowi około 1,3% ogółu wszystkich mieszkańców miasta.

Dużym wyzwaniem dla właściwych służb jest edukacja środowiska lokalnego oraz motywacja rodzin do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania ich problemów domowych.

Poniższy wykres obrazuje liczbę założonych kart „A” w danym roku oraz udział w pracach grup roboczych osób bezpośrednio doświadczających i będących sprawcami przemocy.

Udział poszczególnych członków rodzin w posiedzeniach grup roboczych

Źródło: Opracowanie własne MOPR Suwałki

Z analizy wynika, że osoby doświadczające przemocy w 55 % są zainteresowane udziałem w pracach grup roboczych (NK-C), a tym samym w ustalanie planu pomocy własnej rodzinie. Gorzej wygląda udział sprawców przemocy w rodzinie (NK-D), którzy tylko w 40% angażują się w poprawę sytuacji swojej rodziny i zmianę własnych zachowań. Z roku na rok zauważa się jednak tendencję wzrostową członków rodziny zaangażowanych w rozwiązanie trudnej sytuacji życiowej rodziny.

„Niebieska Karta- C” jest sporządzana na posiedzeniu grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, natomiast formularz „Niebieska Karta –D” jest sporządzany w obecności sprawcy przemocy.

3.3. Efekty działań grup roboczych

Złożoność problemu przemocy w rodzinie wymaga podejścia interdyscyplinarnego i stosowania wszelkich dostępnych instrumentów w działaniach pomocowych i profilaktycznych.

Wszystkie formy pomocy są udzielane po uprzednim wnikliwym przeanalizowaniu sytuacji i potrzeb rodziny.

Działania grup roboczych zespołu interdyscyplinarnego

Działania	Dane liczbowe, w latach
-----------	-------------------------

	2014	2015	2016
liczba powołanych grup roboczych w danym roku	215	234	199
liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	319	299	242
brak zasadności prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”	74	101	118
Liczba rodzin objętych pomocą wobec, których stwierdzono przemoc	245	198	124
liczba posiedzeń grup roboczych	1292	898	682
liczba wniosków skierowanych do MKRPA o zastosowanie leczenia odwykowego	42	74	62
liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację dziecka	9	36	37
liczba zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	2	4	6
liczba sprawców przemocy zmotywowanych do udziału w programie edukacyjno-korekcyjnym	9	11	27
liczba ofiar zmotywowanych do udziału w grupie wsparcia	35	49	25
liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny	0	1	2
liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej bądź rzeczowej	57	42	18
liczba osób, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego	99	170	120
liczba osób doświadczających przemocy, które odizolowano od sprawcy	19	11	15
ustanie przemocy w rodzinie	145	166	98

Źródło: opracowanie własne MOPR w Suwałkach

Analiza przedstawionych danych jednoznacznie pokazuje, iż każdego roku zmniejsza się liczba powołanych grup roboczych tym samym liczba rodzin objętych ich wsparciem. W 2015 r. w celu podniesienia efektywności i wydajności spotkań grup roboczych, zastosowano zasadę, by w pierwszym spotkaniu powołanej grupy uczestniczyła już osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Takie działanie miało przełożenie zarówno na spadek odbytych posiedzeń grup roboczych (z 1292 w 2014 r. do 682 w 2016 r.) jak i sukcesywny wzrost zamykania kart z powodu niestwierdzania przemocy w rodzinie. Nie wszystkie założone „Niebieskie Karty” znajdują uzasadnienie w faktycznym występowaniu przemocy. Z roku na rok wzrasta bezpodstawne zakładanie kart. W 2014 r. było ich 29%, natomiast w 2016 już 55%. Przyczyn istniejącego stanu rzeczy może być wiele, np. zakładanie „na wyrost”, niewłaściwej oceny sytuacji uprawnionych służb, bądź z obawy przed odpowiedzialnością z niedopełnienia obowiązków służbowych, czy też zakładanie „Niebieskiej Karty” w rodzinie, w której jest już realizowana procedura, a nie wystąpiło nowe zdarzenie.

Zdarza się również, że pozorowana przemoc prowadząca do założenia „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana przez małżonków w prowadzonych postępowaniach sądowych.

Sporadycznie w rodzinach zachodziła potrzeba wsparcia asystenta rodziny.

Różnorodność działań podejmowanych przez grupy robocze od dwóch lat w 80% skutkuje zaprzestaniem przemocy w rodzinie, niemniej jednak niezbędne jest w dalszym ciągu rozwijanie oferty usług, a także doskonalenie umiejętności i wzajemnej współpracy służb prowadzących działania w tym zakresie.

Jednakże należy podkreślić, iż wszystkie rodziny, również te w których zdiagnozowano konflikt lub zachowania agresywne pozostające w zainteresowani członków grup roboczych otrzymały wielowymiarowe

wsparcie w postaci rozmów, uzyskanych wskazówek, informacji o dostępnych formach pomocy, instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji w rodzinie.

3.4. Inne formy wsparcia w ramach interwencji kryzysowej

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności radzenia sobie, a dzięki temu, zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Formy wsparcia realizowane przez MOPR w Suwałkach w latach 2014-2016

Formy wsparcia	Dane liczbowe, w latach		
	2014	2015	2016
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, socjalne) – liczba porad	632	707	789
Terapia rodzinna i interwencyjna – liczba osób	24	7	9
Izolacja ofiary - całodobowe schronienie – liczba osób/osobodni	35/645	22/1014	24/444
Programy socjoterapeutyczne - liczba uczestników	28	11	67
Grupa wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc	2/35	2/49	2/25
Interwencje pracowników socjalnych	45	32	43

Źródło: opracowanie własne MOPR w Suwałkach

Z analizy powyższych danych można wywnioskować, że zapotrzebowanie w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz zajęć socjoterapeutycznych stale wzrasta.

Izolacja ofiary przed sprawcą jest sprawą priorytetową i występuje często o nietypowej porze w wielkiej desperacji – nocą, kiedy to matki z dziećmi decydują się na opuszczenie dotychczasowego lokalu i schronienia w miejscowym hostelu. W ramach interwencji, gdy do organu publicznego wpłynie informacja dotycząca podejrzenia nieprawidłowości w rodzinie polegająca na stosowaniu przemocy, krzywdzeniu, zaniedbań wobec osób bliskich często zależnych staje się sprawą nadrzędną by niezwłocznie zabezpieczyć interes dziecka czy innej osoby krzywdzonej.

Pomimo liczbowo niewielkich potrzeb związanych z zapewnieniem schronienia utrzymanie infrastruktury jest niezbędne i konieczne.

Pracownicy socjalni w ramach odbieranych zgłoszeń podejmowali interwencje w środowiskach rodzinnych (2014 r. – 45; 2015 r. – 32; 2016 r. – 43), które w wielu przypadkach nie znalazły potwierdzenia w stosowaniu przemocy, niemniej jednak znacząca część dotyczyła problemów opiekuńczo-wychowawczych często wynikających z nadużywania alkoholu.

Z danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suwałkach wynika, iż liczba składanych do komisji wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego ma tendencję spadkową (153 w 2015 r. i 129 w 2016 r.). Natomiast liczba kierowanych wniosków do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego rośnie. W 2016 r. wzrosła o 27 w porównaniu do roku 2015. Od 2014 r. rośnie liczba

umorzonych wniosków (2014 r. – 32, 2015 r. -44, 2016 r. 51), w tym z powodu zmotywowania osoby do podjęcia leczenia odwykowego lub braku przesłanek do przymusowego zobowiązania.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż po raz pierwszy w roku 2016 pracownicy socjalni podczas wykonywania czynności służbowych dokonali odebrania siedmiorga dzieci z trzech rodzin w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i umieścili je w najbliższej rodzinie bądź pieczy zastępczej. Decyzją sądu czworo dzieci powróciło do rodzin naturalnych, które zostały objęte nadzorem kuratora, zaś troje nadal przebywa w pieczy zastępczej.

Pokazane dane statystyczne Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Suwałkach utwierdzają w przekonaniu, że podjęte w naszym mieście i realizowane kierunki działań profilaktycznych należy kontynuować i wzbogacać.

3.5. Pomoc dla sprawców przemocy w rodzinie

Praca ze sprawcami przemocy domowej należy do najtrudniejszych i najmniej efektywnych. Odpowiednie służby, rodzina mogą wywierać na podopiecznego różnego rodzaju presje, oczekując określonego zachowania. Jednak takie działania nie przynoszą zazwyczaj pożądanych efektów, a jeżeli nawet, to na krótko. Gdy znika element nacisku i ewentualna perspektywa kary, sprawca powraca do stosowania zachowań przemocowych. Służby świadome istniejącego problemu starają się znaleźć takie formy i sposoby pracy ze sprawcą, które zapobiegałyby nawrotom aktów agresji.

Podejmowane działania wobec sprawców przemocy na terenie Miasta Suwałki

Działania służb	Wskaźniki	2014	2015	2016
Wyroki skazujące z art. 207 kk. (przemoc fizyczna lub psychiczna) i 209 kk. (uchylanie się od obowiązku alimentacji)	liczba wyroków	21	66	46
Sądowe nałożenie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego (art. 72 kk)	liczba osób	10	23	12
Sądowe nałożenie obowiązku powstrzymywania się od nadużywania alkoholu (art. 72 k.k.)	liczba osób	brak danych	26	18
Sądowe zobowiązanie do powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym (art. 72 k.k.)	liczba sprawców	brak danych	6	4
Sądowe zobowiązanie do opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art.72 k.k.)	liczba sprawców	brak danych	4	4
Program korekcyjno- edukacyjny	liczba uczestników	74	24	24
Sądowe zobowiązanie sprawców do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnym, warsztatach umiejętności rodzicielskich (art. 72 k.k.)	liczba sprawców	2	22	13
liczba sprawców, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny	liczba uczestników	10	16	21

Tab. nr 6. Źródło: MOPR Suwałki, Sprawozdanie z Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie do 2016 r.

Zdecydowanie skuteczniejsza i łatwiejsza byłaby praca ze sprawcami, gdyby sąd częściej wykorzystywał dostępne instrumenty w art. 72 kodeksu karnego warunkujące odstąpienie od wykonania kary.

Dane z roku 2015 i 2016 pokazują, że sąd tylko w kilku przypadkach zobowiązywał sprawców przemocy do powstrzymywania się od kontaktów z pokrzywdzonym oraz nakazywał opuszczenie wspólnie zajmowanego lokalu.

W badanym okresie zastosowano stosunkowo niewiele zobowiązań sprawcy do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym, który może doprowadzić do zmiany zachowań, a tym samym niwelować ryzyko dalszego stosowania przemocy wobec najbliższych.

Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych z roku na rok przynosi coraz większe efekty. Uczestnicy, którzy kończą program poddawani są ewaluacji w okresie 3 lat od jego zakończenia, w wyniku której stwierdzono, iż udział w programie:

- w dużym stopniu wpłynął na poprawę relacji w rodzinie;
- beneficjenci lepiej radzą ze złością i agresją,
- zwiększył się poziom samokontroli,
- zmieniła się również ich świadomość i przekonania dotyczące stosowania przemocy, a tym samym zmniejszyło się ryzyko wystąpienia przemocy.

Zaprezentowane dane, dotyczą tylko tych działań, którymi dysponował MOPR w Suwałkach.

Ponadto na terenie miasta prowadzonych jest szereg działań adresowanych do sprawców przez różne podmioty niepubliczne oraz placówki oświatowe, m.in. kampanie informacyjne, terapię (interwencyjna, par i małżeństw, rodzinna, indywidualna), grupy wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc, zajęcia profilaktyczno-edukacyjne, programy naprawcze, itp.

IV. ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Przyjmując założenie, a także obierając za cel pracę w konkretnym środowisku, niezwykle istotne jest precyzyjne określenie zasobów instytucjonalnych. Ścisła i skoordynowana współpraca między tymi instytucjami jest bowiem gwarancją efektywności podejmowanych działań.

- 1) Urząd Miejski w Suwałkach,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suwałkach,
- 3) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Suwałkach, w tym hostel,
- 4) Komenda Miejska Policji w Suwałkach,
- 5) Prokuratura Rejonowa w Suwałkach,
- 6) Sąd Rejonowy w Suwałkach,
- 7) Sąd Okręgowy w Suwałkach,
- 8) Areszt Śledczy w Suwałkach,
- 9) Okręgowa Izba Lekarska w Białymstoku, delegatura w Suwałkach,
- 10) Placówki Oświatowe,
- 11) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Suwałkach,
- 12) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Dowspudzie,
- 13) Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – całodobowa

bezpłatna infolinia 800-120-002,

- 14) SPSP ZOZ w Suwałkach,

oraz dysponujące wysokim potencjałem w sferze pomocy osobom uwikłanych w problemy przemocy organizacje pozarządowe:

- 1) Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Kazimierza Królewicza w Suwałkach,
- 2) Centrum Aktywności Społecznej „Pryzmat” z siedzibą w Suwałkach,
- 3) Suwalskie Stowarzyszenie „Wybór”,
- 4) Stowarzyszenie Integracji Społecznej „Alternatywa”,
- 5) Fundacja „Ego”,
- 6) Specjalistyczna Poradnia Życia Rodzinnego „Nadzieja”,
- 7) Spółdzielnia Socjalna Perspektywa,
- 8) Parafia Rzymsko Katolicka pw. NSPJ,
- 9) Stowarzyszenie „Dla Rozwoju w Suwałkach”.

Nawiązana współpraca pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi przebiega w sposób naturalny przenika się i uzupełnia. Współdziałanie międzyinstytucjonalne zwiększa skuteczność i dostępność pomocy osobom z problemem przemocy. Ważnym elementem jest edukacja i profilaktyka mieszkańców Suwałk, która pozwala na kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej tego zjawiska, co w rezultacie przyczynia się do zatrzymania przemocy.

Z osobami uwikłanymi w przemoc w rodzinie pracują specjaliści z różnych dziedzin, efektywnie funkcjonujący zespół interdyscyplinarny oraz funkcjonariusze policji.

V. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Zapobieganie przemocy wymaga wdrożenia szerokiego, zorganizowanego i zaplanowanego programu, którego realizacja powinna przyczynić się do:

- poprawy bezpieczeństwa życia codziennego,
- poprawy relacji w rodzinach,
- zwiększenia ujawniania przypadków przemocy w rodzinie,
- poprawy jakości działań interwencyjnych, profilaktycznych i terapeutycznych,
- rozwijania i utrzymania infrastruktury pomocowej,
- prowadzenia diagnozy na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadaniem programu jest zmiana postaw prezentowanych wobec kwestii przemocy w rodzinie, zarówno w świadomości osób doświadczających przemocy, stosujących przemoc oraz poprawa jakości prowadzonych działań powołanych do niesienia pomocy służb.

5.1. Adresaci programu

Program adresowany jest do:

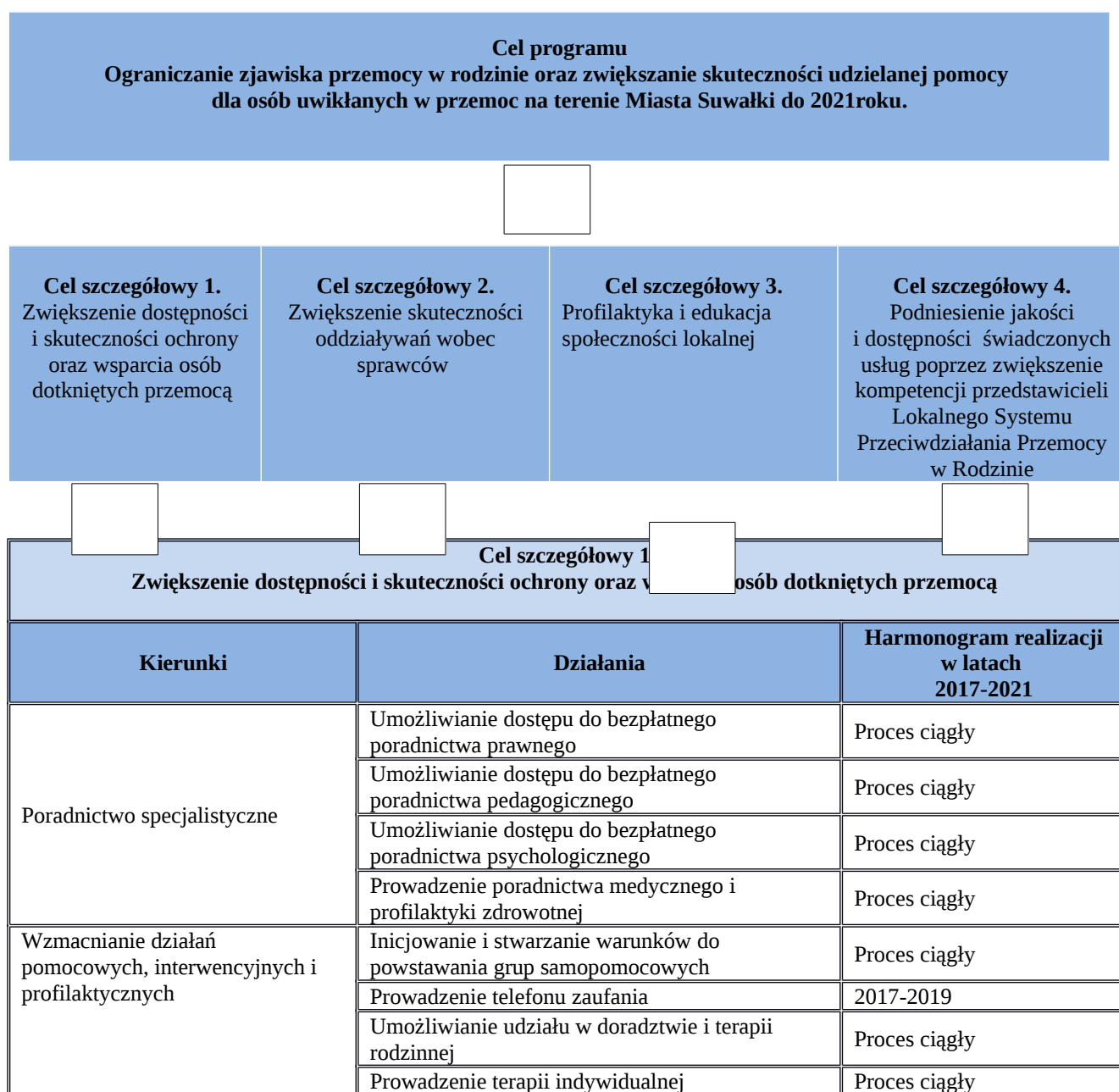
- osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- sprawców przemocy w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- mieszkańców Suwałk w zakresie profilaktyki i działań edukacyjno-informacyjnych
- podmiotów zaangażowanych w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy.

5.2. Cele i kierunki działania programu

Cele zawarte w programie odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie na terenie miasta Suwałki.

Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących zjawisk patologicznych.

Poniżej sprecyzowany cel, ze względu na swój kompleksowy charakter, został podzielony na określone cele szczegółowe, kierunki i priorytetowe działania, które doprowadzą do spodziewanych rezultatów.

	krótkoterminowej	
	Organizacja i prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży	Proces ciągły
	Realizacja programów terapeutycznych i psychologicznych skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie	II półrocze każdego roku
Poradnictwo socjalne	Udzielanie porad i informacji o uprawnieniach i możliwościach uzyskania świadczeń z pomocy społecznej i innych systemów zabezpieczenia społecznego osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Proces ciągły
	Prowadzenie zajęć edukacyjnych w zakresie podstaw prawnych i edukacyjnych skierowanych do osób dotkniętych przemocą	Proces ciągły
Ochrona ofiar przemocy w rodzinie	Zapewnianie bezpieczeństwa osobom krzywdzonym poprzez całodobowe schronienie w hostelu	Proces ciągły
	Inicjowanie i podejmowanie interwencji w środowisku i zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom	Proces ciągły
	Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”	Proces ciągły
	Stwarzanie warunków do zabezpieczenia podstawowych potrzeb bytowych	Proces ciągły
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców		
Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie	Podejmowanie działań interwencyjnych i prawnych przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości	Proces ciągły
	Motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych oraz ewaluacja uczestników, którzy ukończyli program	Proces ciągły
	Opracowywanie i prowadzenie Programów Psychologiczno-Terapeutycznych oraz ewaluacja uczestników, którzy ukończyli program	Proces ciągły
	Poradnictwo i terapia indywidualna lub zajęcia grupowe w zakresie radzenia sobie z agresją, stresem, itp.	Proces ciągły
	W przypadku występujących uzależnień motywowanie do podejmowania leczenia, kierowanie do placówek leczenia odwykowego i podejmowanie terapii odwykowej, w tym z zastosowaniem środków przymusu	Proces ciągły
	Kierowanie na badania specjalistyczne	W zależności od potrzeb
	Umożliwianie dostępu do konsultacji specjalistów, psychiatry, psychologa, seksuologa, itp.	Proces ciągły
	Opracowywanie i wdrażanie innych programów skierowanych do sprawców przemocy w rodzinie	Proces ciągły
	Upowszechnianie informacji dotyczących prowadzonych oddziaływań wobec sprawców	Proces ciągły
Cel szczegółowy 3. Profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej		
Upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Prowadzenie/uczestnictwo w ogólnopolskich i lokalnych Kampaniach społecznych np. Wspieranie Organizacji Kampanii Białej Wstążki	Proces ciągły
	Organizacja konferencji, spotkań, pogadań na temat negatywnych skutków przemocy i	Proces ciągły

	zachowań agresywnych oraz kształtujących postawy aktywne wobec aktów agresji i przemocy	
	Opracowywanie i udostępnianie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy	Proces ciągły
	Współpraca z mediami oraz promowanie w mediach zadań realizowanych w zakresie ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie	Proces ciągły
	Promowanie pozytywnych postaw wzmacniających rolę rodziny	Proces ciągły
Edukacja dzieci i młodzieży	Promowanie zachowań nieagresywnych różnych grup odbiorców (np. dzieci i młodzieży, rodziców) i środowisk (szkoły, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze) poprzez realizację warsztatów, akcji, konkursów, wystaw, pogadank, prelekcji, konferencji.	Proces ciągły
	Wdrażanie programów profilaktycznych i wzmacnianie bezpieczeństwa w środowiskach lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży	Proces ciągły
	Wspieranie realizacji przez młodzież programów i przedsięwzięć profilaktycznych skierowanych do grup rówieśniczych (np. kluby dyskusyjne, gazetki, audycje radiowe, młodzieżowe grupy liderów).	W okresie roku szkolnego
	Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie psychologii konfliktów, sposobów radzenia ze stresem, agresją i konfliktem	W okresie roku szkolnego
Edukacja rodzin służąca wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych do stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców rodzin zagrożonych przemocą oraz w stosunku do grup ryzyka np. małoletnich w ciąży	Prowadzenie szkoleń przedmażeńskich z uwzględnieniem problematyki zjawiska przemocy w rodzinie	Proces ciągły
	Prowadzenie warsztatów edukacyjnych z zakresu umiejętności wychowawczych	Proces ciągły
	Opracowywanie i wydawanie rodzicom materiałów edukacyjnych i promujących wychowanie bez przemocy-	Proces ciągły
Cel szczegółowy 4. Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli Lokalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie		
Rozwijanie współpracy służb, instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług	Doskonalenie zasad współpracy podmiotów tworzących Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Mieście Suwałki poprzez doskonalenie procedur	Proces ciągły
	Koordynacja działań Zespołu Interdyscyplinarnego	Nie rzadziej niż raz na trzy miesiące
	Systematyczne gromadzenie danych w celu diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze miasta	Każdego roku do 31 stycznia za rok poprzedni
	Monitorowanie przez Zespół Interdyscyplinarny przebiegu realizacji programu oraz ewaluacja i wypracowywanie wniosków do ewentualnych zmian programu	2018; 2020; 2022
Zwiększanie poziomu kompetencji pracowników służb, instytucji i	Szkolenia grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy	wg możliwości finansowych jednostek

organizacji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	w rodzinie, w tym: członków zespołu interdyscyplinarnego, grup roboczych (pracowników socjalnych, pedagogów, dzielnicowych, kuratorów, pracowników służby zdrowia itp.) pracowników oświaty, służby więziennej, członków i pracowników organizacji pozarządowych	
	Umożliwianie podnoszenia kwalifikacji zawodowych specjalistom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	wg możliwości finansowych jednostek
	Prowadzenie superwizji, coachingu, grup wsparcia dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	wg potrzeb

5.3. Realizatorzy programu

- 1) Urząd Miejski w Suwałkach,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Suwałkach,
- 3) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Suwałkach,
- 4) Komenda Miejska Policji w Suwałkach,
- 5) Prokuratura Rejonowa w Suwałkach,
- 6) Sąd Rejonowy w Suwałkach,
- 7) Sąd Okręgowy w Suwałkach,
- 8) Areszt Śledczy w Suwałkach,
- 9) Placówki służby zdrowia w Suwałkach,
- 10) Placówki Oświatowe,
- 11) Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Suwałkach,
- 12) Ngo, kościoły, fundacje,
- 13) Media.

5.4. Monitoring i ewaluacja

Za Koordynację i monitoring realizacji Programu odpowiada Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Prezydenta Miasta Suwałk.

Monitoring programu obejmować będzie działania podejmowane przez wszystkie instytucje i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Zakłada się, że gromadzenie danych dotyczących działalności podmiotów odbywać się będzie na bieżąco.

Badania ewaluacyjne Programu, ukazujące skuteczność, użyteczność i trwałość osiągniętego wpływu oraz rezultatów i wyników, zostaną przeprowadzone na koniec 2017, 2019 i 2021 roku z wykorzystaniem opracowanej poniżej matrycy wskaźników poszczególnych celów

5.5. Matryca wskaźników

Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Dane z roku ewaluacji	
		2017	2019	2021
Cel szczegółowy 1. Zwiększenie dostępności i skuteczności	1. Liczba punktów poradnictwa prawnego/liczba porad			
	2. Liczba punktów poradnictwa pedagogicznego/liczba porad			

ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą ¹	3. Liczba punktów poradnictwa psychologicznego/liczba porad				
	4. Liczba przedstawionych obdukcji lub zaświadczeń lekarskich o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy				
	5. Liczba grup samopomocowych/grup wsparcia z elementami edukacji/liczba uczestników				
	6. Liczba zgłoszeń do telefonów zaufania				
	7. Liczba rodzin objętych terapią rodzinną/liczba osób				
	8. Liczba uczestników terapii indywidualnej z psychologiem/ liczba sesji				
	9. Liczba programów socjoterapeutycznych/liczba uczestników				
	10. Liczba porad i informacji socjalnych				
	11. Liczba osób, którym udzielono schronienia/liczba osobodni				
	12. Liczba interwencji w środowisku/liczba dzieci, którym udzielono zabezpieczenia				
	13. Liczba wniosków o wgląd w sytuację dziecka/ skontrolowanie władzy rodzicielskiej				
	14. Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora				
	15. Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny				
	16. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”				
	17. Liczba złożonych zawiadomień o popełnieniu przestępstwa				
	18. Ogólna liczba rodzin objętych pomocą społeczną/z tego liczba rodzin z procedurą „Niebieskie Karty”				
	19. Liczba zamkniętych „Niebieskich Kart” z powodu ustania przemocy				
	Cel szczegółowy 2. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców ²	1. Liczba interwencji Policji/ liczba zatrzymań sprawców			
		2. Liczba wyroków skazujących z art.207 i 209 kk			
	3. Liczba wniosków skierowanych do MKRPA o zastosowanie leczenia odwykowego				
	4. Liczba wniosków MKRPA skierowanych do sądu o zastosowanie przymusowego leczenia				
	5. Liczba warunkowego odstąpienia od wykonania kary z zastosowaniem instrumentów z art. 72 kk				

1 Źródło pozyskiwania wskaźników: pkt 1- 4; 8; 10-13; 15-19 dane MOPR, pkt 1-3; 5-9 – dane MOPR, ngo, oświaty, PPP, PO-W; pkt 14 – dane Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich;

2 Źródło pozyskiwania wskaźników: pkt 1-2 dane- KMP; pkt 2, 5 dane- Sąd Rejonowy II Wydział Karny; pkt 3 dane ZI; pkt 4 dane- MKRPA; pkt 6-9- dane MOPR, ngo, AŚ; pkt 10 – dane ngo, AŚ

	6. Liczba programów korekcyjno-edukacyjnych/liczba uczestników/ liczba uczestników, którzy ukończyli program			
	7. Liczba ewaluowanych uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych			
	8. Liczba realizowanych programów psychologiczno- terapeutycznym/liczba uczestników			
	9. Liczba ewaluowanych uczestników po odbyciu programu psychologiczno -terapeutycznego			
	10. Liczba opracowanych i wdrażanych programów dla sprawców/ liczba uczestników			
Cel szczegółowy 3. Profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej ³	1. Liczba zorganizowanych kampanii/konferencji edukacyjnych/liczba zaangażowanych podmiotów w organizację kampanii			
	2. Liczba zorganizowanych warsztatów, debat, wystaw, konkursów, akcji, pogadanek, prelekcji / liczba uczestników			
	3. Liczba opracowanych plakatów/ulotek /informatoryów/nakład			
	4. liczba stron www., na których zostały upowszechnione informacje dot. przeciwdziałania przemocy			
	5. Liczba audycji/konferencji prasowych/ spotów			
	6. Liczba programów profilaktycznych skierowanych do dzieci młodzieży			
	7. Liczba kursów przedmałżeńskich/ liczba uczestników			
	8. Liczba zorganizowanych warsztatów kompetencji rodzicielskich / liczba uczestników			
	9. Liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej			
Cel szczegółowy 4. Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli Lokalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ⁴	1. Liczba posiedzeń Zespołu			
	2. Liczba opracowanych diagnoz/sporzędzonych i przekazanych w CAS sprawozdań			
	3. Liczba szkoleń/ liczba uczestników			
	4. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje/ liczba dofinansowań			
	5. Liczba osób poddanych superwizji /korzystających z coachingu			

³Źródło pozyskiwania wskaźników: pkt 1-5- dane MOPR, KMP, MKRPA, ngo, oświata, służba zdrowia, AŚ, PPP, PO-W; pkt 6 MOPR, ngo, oświata, PPP, PO-W; pkt 7 –dane- kościoły, związki wyznaniowe, ngo; pkt 8 –dane dane MOPR, KMP, MKRPA, ngo, oświata, służba zdrowia, AŚ, PPP, PO-W pkt 9- dane służba zdrowia;

⁴ Źródło pozyskiwania wskaźników: pkt 1-2 dane ZI; 3-5- dane MOPR, KMP, MKRPA, ngo, oświata, służba zdrowia, AŚ, PPP PO-W

Powyższe wskaźniki nie stanowią katalogu zamkniętego i w zależności od prowadzonych działań mogą być weryfikowane.

5.6. Źródła finansowania programu

Środki finansowe na realizację Programu na lata 2017- 2021 będą pochodziły ze środków własnych miasta Suwałki, w tym Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych powiatowi, funduszy unijnych, funduszy strukturalnych, grantów i konkursów.

5.7. Podstawy prawne.

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
8. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
9. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
10. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2016-2021
11. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Suwałki na lata 2016-2025.